

ході служби. Адже, загальне правило «роботодавець матеріально відповідає за дії працівника під час виконання трудових обов'язків» для поліції в повній мірі працює теж. І останнє, запроваджувати зміни в роботі апарату поліції в частині формування у поліцейських внутрішньої мотивації для проходження служби, що потребує розробки змін та доповнень до законодавства, якими б має створюватися високий імідж служби в поліції, а самі поліцейські мають відчувати певну власну «обраність» у службі в поліції, а не «приреченість».

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Урядовий кур'єр*. 2015. № 146.

Надійшла до редколегії 06.04.2019

УДК [351.741:37](477+4-11)

В. І. ВАСИЛЬЄВА,

курсант факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

О. А. МОРГУНОВ,

кандидат юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-2259-3620>

АНАЛІЗ ПРИНЦИПІВ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ УКРАЇНИ ТА КРАЇН СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Розглянуто принципи побудови системи підготовки кадрів для органів поліції в зарубіжних країнах. Проведено порівняльний аналіз підготовки в згаданих країнах і в Україні. Відзначено, що в Україні активно застосовується зарубіжний досвід підготовки поліцейських.

Ключові слова: *поліцейські, підготовка поліцейських, професійна підготовка, вимоги до кандидата, принципи підготовки, зарубіжний досвід.*

У процесі реформування системи МВС України застосовуються новації в різних напрямках діяльності поліції. У деяких випадках дуже широко використовується досвід різних країн, що, у свою чергу, обумовлює необхідність в порівняння. Отже, наша робота буде присвячена саме порівняльному аналізу підготовки поліцейських України й таких країн Східної Європи, як Польща, Франція та Німеччина, а також будуть висвітлені особливості підготовки в Канаді, США тощо.

Принципи побудови систем підготовки кадрів у розвинених демократичних країнах у своїй сутності відповідають їх типологічним особливостям, якими вбачаються:

– розгалуженість і різноманітність поліцейських систем, наявність поліцейських органів у різних міністерствах і відомствах, незалежність їх одне від одного; це означає, що відповідної складності й структурованості набувають будова системи підготовки фахівців, орієнтованість їх не лише на загальні завдання правоохоронної діяльності, а передусім на специфіку конкретної роботи в конкретній поліцейській службі; у цьому випадку максимально скорочується період адаптації до професійної діяльності, вона досягає необхідної ефективності;

– соціальна спрямованість роботи поліції – навчання та професійна підготовка майбутнього співробітника орієнтуються на захист насамперед прав і свобод громадянина; глибоке розуміння того, що поліція зобов'язана надати допомогу кожному громадянину у будь-яких надзвичайних ситуаціях; до миттєвих і правильних дій у всіх цих випадках

поліцейський повинен бути готовим беззастережно, його навички під час підготовки мають бути доведені до автоматизму;

– високий професіоналізм поліції, який досягається не лише завдяки глибокій професійній підготовці у фахових поліцейських закладах освіти, – поліцейський у США, Великобританії, Франції та в багатьох інших країнах змушений протягом усієї служби навчатись, від цього залежать його просування по службі, присвоєння спеціального звання, оплата праці, пільги тощо; тому підготовка в навчальних закладах повинна закласти не лише знання й уміння, а і здатність до саморозвитку, адаптації до нових соціальних, інформаційних, технічних і технологічних вимог, кваліфікованого здобуття нових знань шляхом самоосвіти – тобто має ґрунтуватись на засадах випереджальної освіти;

– позапартійність у роботі поліції – майбутній фахівець психологічно готується до того, що обраний ним професійний шлях накладає певні обмеження щодо проявів політичних і партійних переконань, навчається неупередженості у своїй службовій діяльності, усвідомленню й переконаності в тому, що поліція служить народу й державі, а не партіям чи класам.

Розглянемо принципи підготовки кадрів для органів поліції на прикладі деяких країн.

У Франції існує досить розгалужена структура поліції – як національної, так і муніципальної. Загальне керівництво цією багатопрофільною системою здійснює Міністерство внутрішніх справ. У його складі серед інших галузевих керівних структур діє дирекція особового складу та навчальних закладів поліції. Вона здійснює загальне управління роботою з персоналом органів поліції, визначає поточні та прогностичні параметри розвитку й організації навчального процесу відомчих закладів освіти. Головними напрямками їх роботи є підготовка кваліфікованих кадрів як для адміністративної, так і для судової (кримінальної) поліції.

У США успішно функціонує одна з найбільш складних за структурою поліцейських систем. Поліцейські сили діють на федеральному (ФБР), штатному та місцевому рівнях. Існують органи поліції і в окремих міністерствах та відомствах (при Міністерстві фінансів, митній службі, службі внутрішніх доходів, федеральних органах контролю за банками та інших), а також приватна поліція.

Усе це накладає свою специфіку на підготовку кадрів поліції, яка здійснюється в навчальних закладах, що традиційно мають назву поліцейських академій. Кадри поліції готуються діяти в умовах жорсткого контролю з боку спеціальних агентств, відповідальних за законність і гласність у роботі правоохоронних органів. Це вимагає особливого професіоналізму, а також високих особистих моральних якостей.

Поліція Канади також має складну структуру – вона поділяється на федеральну, провінційну та муніципальну. Провідна роль належить федеральним структурам, зокрема Королівській канадській кінній поліції (далі – КККП), що є унікальним формуванням, яке діє на державному та провінційному рівні. Вона має свою систему підготовки кадрів, у якій найбільш розповсюдженою формою є спеціалізовані навчальні центри КККП. Першочергове значення надається практичній підготовці поліцейського до служби.

Поліція ФРН працює в складі Міністерства внутрішніх справ, яке має компетенцію, значно ширшу за компетенції МВС інших країн, і фактично контролює всі сфери внутрішнього життя країни. У відповідності до цього побудовано і національну систему підготовки кадрів поліції у ФРН [1].

Під час розробки системи підготовки поліцейських у Польщі, її структури та методів навчання використовувався досвід поліції Франції, Німеччини та ін. Відповідно до Закону про поліцейську службу в поліції може служити громадянин Республіки Польща з доброю репутацією, який не відбував покарання, має середню освіту, а також фізичні та розумові здібності, достатні, щоб служити у збройних формуваннях і дотримуватися особливої службової дисципліни.

Підготовка поліцейських починається з початкової професійної освіти, обов'язковою для початківців. Крім того, підготовкою працівників поліції на базовому рівні можуть

займатися відділи та самостійні підрозділи поліції та поліцейські навчальні центри, які можуть створюватися в деяких воєводських комендатурах. У процесі подальшої служби поліцейські мають можливість підвищувати спеціалізовані професійні знання у межах професійного вдосконалення [2].

Що стосується підготовки поліцейських України, то, проаналізувавши попередні дані, можна зазначити, що, безумовно, є відмінності у способі підготовки, але при цьому застосовується дуже багато схожих принципів.

Вимоги до кандидата на навчання або на посаду поліцейського є такими: до закладів вищої освіти системи МВС (далі – ЗВО) приймаються громадяни України, які постійно проживають на території України на законних підставах, мають відповідний освітній ступінь і виявили бажання здобути вищу освіту [3]. Відповідно до ст. 49 Закону України «Про Національну поліцію» (далі – Закон) на службу в поліції можуть бути прийняті громадяни України віком від 18 років, які мають повну загальну середню освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану й місця проживання, які володіють українською мовою [4].

Відповідно до ст. 7 Закону поліцейські під час виконання своїх завдань забезпечують дотримання прав і свобод людини, що є одним із принципів як діяльності Національної поліції України, так і побудови систем підготовки кадрів у розвинених демократичних країнах. Ще одним принципом, який застосовується в підготовці та безпосередній діяльності поліцейських як України, так і багатьох інших розвинених країн, є дотримання політичної нейтральності згідно зі ст. 10 Закону [4]. І, виходячи з власних спостережень, можу зазначити, що дотримання цих принципів забезпечується від самого початку навчання майбутніх поліцейських України.

Проаналізувавши все викладене вище, можна зробити висновки, що, по-перше, принципи побудови системи підготовки поліцейських у багатьох демократичних розвинених країнах здебільшого збігаються. По-друге, принципи підготовки поліцейських України в більшості випадків ґрунтуються на зарубіжному досвіді, що, на нашу думку, має позитивні результати, бо багаторічний досвід підготовки поліцейських інших країн саме за цими принципами позитивно відбивається на розвитку їхньої системи МВС.

Список бібліографічних посилань

1. Зарубіжний досвід організації підготовки кадрів поліцейських систем // Vuzlib : сайт. URL: https://www.pravo.vuzlib.su/book_z809_page_69.html (дата звернення: 06.03.2019).
2. Мартиненко О. Система підготовки польської поліції (за матеріалами МВС України) // Права людини в Україні. Інформаційний портал Харківської правозахисної групи : сайт. URL: <http://khp.org/index.php?id=1399022448> (дата звернення: 06.03.2019).
3. Про затвердження Порядку добору, направлення та зарахування кандидатів на навчання до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку кадрів для Міністерства внутрішніх справ України і Національної поліції України, та вищого військового навчального закладу Національної гвардії України : наказ МВС України від 15.04.2016 № 315 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0668-16> (дата звернення: 06.03.2019).
4. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 06.03.2019).

Надійшла до редколегії 08.03.2019